

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Малопольський державний університет
імені Вітольда Пілецького в Освенці (Польща)
Університет економіки в Братиславі (Словаччина)

V Міжнародна науково-практична конференція

**“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІ І ВИКЛИКИ”**

Збірник тез доповідей

11-12 квітня 2023 р.

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

У66

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 10 від 26 квітня 2023 року)*

У66

Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики: збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мукачєво, 11-12 квітня 2023 р.). – Мукачєво: МДУ, 2023. – 195 с.

Відповідальний за випуск: ХАУСТОВА Ксенія – к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.

Технічний редактор: ПУГАЧЕВСЬКА Катерина – к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.

У збірнику тез за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції, що проводилася кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету, висвітлюються погляди науковців, здобувачів освіти, представників державних органів влади та місцевого самоврядування, підприємницьких структур на актуальні проблеми управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів в сучасних умовах.

Матеріали структуровані в розрізі декількох напрямів досліджень: «Управління економікою держави в умовах глобальних перетворень»; «Особливості регіонального управління господарськими процесами»; «Управління економічними процесами суб'єктів господарювання»; «Фінансове регулювання та обліково-аналітичне забезпечення діяльності суб'єктів на мікро- та макрорівнях»; «Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю»; «Управління освітньою діяльністю у цифровому просторі»; «Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства».

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

*Матеріали конференції доступні для перегляду на офіційному сайті університету
за адресою <https://msu.edu.ua/konferenciji-seminari/>*

©Мукачівський державний університет, 2023

© Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму, 2023

СЕКЦІЯ 5. УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

SEVRUK I. EXPORT-PROMOTION OF UKRAINE IN THE GLOBAL MARKET OF IT SERVICES	143
KRYKLYVETS O. PECULIARITIES OF IT SECTOR IN CONDITIONS OF MARTIAL LAW	145
КУЗЬМУК І.Я. РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ФІНАНСОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СТАРТАП – ПРОЕКТАХ В УКРАЇНІ	147
ЛЕВІЦКІ В.Р., ТОВТ Т.Й. УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ІТ СФЕРІ: ЗАСТОСУВАННЯ ГНУЧКИХ МЕТОДОЛОГІЙ	150
ЛИЗАНЕЦЬ А.Г., БОГДАН С.В. УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА	153
МАКСИМЕНКО Д.В., ІВАНЧИШИНА Т.С. ЛОГІСТИЧНА СИСТЕМА ПІДПРИЄМСТВА	156
ХАУСТОВА К.М., ЧУЙКО О.С. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СФЕРІ ТУРИЗМУ	159
ХАУСТОВА К.М., ІВАНОВА Я.І. РОЛЬ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	161

СЕКЦІЯ 6. УПРАВЛІННЯ ОСВІТНЬОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ У ЦИФРОВОМУ ПРОСТОРІ

ГОБЛИК В.В. РОЛЬ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ У РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ УНІВЕРСИТЕТУ	163
ГЕГЕДОШ К.В., ЧУЧКА І.М. ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТРАНСКОРДОННОГО ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	164
ГРИЦЬКО В.В., КАЛІЙ О.М. ЦИФРОВІЗАЦІЯ В ОСВІТІ – ШЛЯХ ДО УСПІХУ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	167
ДОБОШ О.М., БАТИН Т.М. ЯКІСТЬ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ФЕНОМЕН ПОНЯТТЯ	169
ОРБАН В. В. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ З ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ: ФОРМУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	171
СТРУНГАР А.В., ПЛИСЕНКО Г.П. OPEN UKRAINIAN CITATION INDEX (OUCI) В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОШУКОВОЇ СИСТЕМИ	174
ТОВКАНЕЦЬ О.С. ЯКІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОСВІТНІХ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ	176
ТОВКАНЕЦЬ Г.В. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ СФОРМОВАНOSTІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	178
ФЕЄР О.В. ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ІНТЕРАКТИВНИХ ДОШОК ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	180

Список використаних джерел:

1. Найважливішим критерієм якості освіти в Україні вважають опанування компетентностей. URL: <https://nus.org.ua/news/najvazhlyvishym-kryteriyem-yakosti-osvity-v-ukrayini-vvazhayut-ovolodinnya-kompetentnostyamy-doslidzhennya/>
2. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації. Авт.: В. Захарченко, В. Луговий, Ю. Рашкевич, Ж. Таланова. За ред. В. Кременя. Київ. ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. С. 9 –10.
3. Хлебнікова Т.М. Кваліметричний підхід до вивчення якості вищої освіти URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v_5/26.pdf
4. Хуторской А. В. Технология проектирования ключевых и предметных компетенций. Интернет-журнал «Эйдос». 2005. URL: <http://www.eidos.ru/journal/2005/1212.htm>
5. Rychen D. S., Salganik L. H. Definition and Selection of Competencies (DESECO): Theoretical and Conceptual Foundations. Strategy paper. Neuchatel, Switzerland: Swiss Federal Statistical Office, 2002. 27 p.

УДК 378.1

Г.В. ТОВКАНЕЦЬ
доктор педагогічних наук, професор,
Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Україна

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНОГО КОНТРОЛЮ
СФОРМОВАНOSTІ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Система поліфункціонального контролю орієнтована на оцінювання сформованості компетентностей здобувачів освіти та їх розвиток. Аналіз філософської та психолого-педагогічної літератури з проблем організації контролю рівня сформованості компетентностей здобувачів освіти [3; 6; 7; 8; та інші] засвідчив, що контроль у сучасних умовах має бути поліфункціонального характеру та представляти систему, яка включає: мету, закономірності, принципи, види, типи, методи, форми контролю, критерії оцінки та результат..

Враховуючи результати теоретико-методологічних досліджень [1; 5; 7; 8] щодо поліфункціонального контролю професійної підготовки спеціаліста, можемо виокремити три важливих компоненти: методологічний, функціонально-змістовний, результативно-оцінний. У методологічному блоці виокремлюємо методологічні підходи, закономірності та принципи поліфункціонального контролю професійної підготовки фахівця у ЗВО.

Щодо підходів, то основу яких складають: *системний підхід* (поліфункціональний контроль як сукупність елементів і відносин, що закономірно пов'язані один з одним в єдине ціле, водночас є окремими структурними компонентами); *синергетичний підхід* (цілісність сприйняття світу, нелінійності, глибинного взаємозв'язку хаосу та порядку, випадковості та необхідності); *діяльнісний підхід* (активне пізнання здобувачем освіти нового, самостійний вибір способів діяльності для досягнення поставлених завдань і націлений на рефлексивну діяльність та оцінку результатів здійсненої діяльності); *кваліметричний підхід* (якісна та кількісна обробка результатів контролю); *компетентнісний підхід* (переорієнтація освіти на створення умов для оволодіння комплексом компетентностей, що передбачають розвиток потенціалу та готовності випускника до професійної діяльності в умовах ринкової економіки, насиченого інформаційно-комунікаційного простору); *особистісно-орієнтований підхід* (створення умов для повноцінного формування та розвитку особистості в процесі навчання,

максимальне врахування індивідуально-психологічних особливостей); *контекстний підхід* (установка на майбутню професійну діяльність).

Сукупність даних підходів, об'єднаних на основі взаємодоповнення та взаємозбагачення, складають методологічні основи системи поліфункціонального контролю професійної підготовки сучасного фахівця у ЗВО.

Визначимо закономірності поліфункціонального контролю:

– ефективність контролю обумовлена його поліфункціональною природою – виконанням комплексу функцій, що включає такі функції як: оцінно-діагностичну, інформаційну, навчальну, зворотного зв'язку, коригувальну, профілактичну, виховну, мотиваційну, емоційно-рефлексивну, розвиваючу, прогностичну та соціалізуючу [8];

– успішність поліфункціонального контролю залежить від орієнтованості форм та методів контролю на оцінку сформованості комплексу компетентностей майбутнього фахівця, що забезпечують їх збалансований розвиток;

– ефективність системи поліфункціонального контролю професійної підготовки здобувача освіта обумовлена суб'єктністю здобувача освіта: особистісною мотивацією, самодисципліною, високим рівнем рефлексивної культури [4].

Запропоновані методологічні підходи та виявлені закономірності, як правило, зумовлюють використання наступної сукупності принципів: принцип систематичності контролю, що має важливе значення для формування у здобувачів освіти відповідальності, розуміння значущості регулярної роботи, без чого неможливе формування компетентностей, необхідних для подальшої професійної діяльності; регулярна діагностика, оцінка успішності, моніторинг розвитку особистості здобувача освіта загалом, що дозволяють уникнути випадковості у виборі форм та методів контролю [4; 7]; принцип диференціації та індивідуалізації, що полягає у доборі форм та методів контролю для кожного здобувача освіта на основі його індивідуальних можливостей та інтересів [7]; принцип об'єктивності та відкритості контролю, що передбачає наявність встановлених та відомих здобувачам освітам критеріїв оцінки, єдиних для всіх; поєднання вимогливого ставлення до виконання завдань із заохоченням успіхів здобувачів освіти [3]; принцип гуманізації педагогічної взаємодії, що полягає у позитивному відношенні викладача до всіх здобувачів освіти незалежно від їх навчальних результатів, у розвитку пізнавальної активності кожного здобувача освіта, у стимулюванні розвитку особистості [2; 5]; принцип комплексності, який передбачає контроль усіх аспектів засвоєння матеріалу, що дає комплексне уявлення про рівень засвоєння теми; принцип оптимізації, що передбачає вибір форм і методів контролю, які відповідають його цілям; принцип візуалізації, який передбачає подання контрольних-вимірних матеріалів у формі зображень: схем, таблиць, графіків, моделей, тестів як у контактному, так і віртуальному середовищі (у навчально-методичних комплексах, електронних бібліотеках, на сайті викладача тощо) [1]; принцип ергономічності, який полягає у ефективному використанні цінностей контролю сформованості компетентностей здобувачів освіти з метою підвищення результативності навчальної праці, при мінімізації тимчасових витрат на виконання завдань на основі використання ІКТ); принцип конгруентності (К. Роджерс), який реалізується за допомогою адекватного взаємовідношення форм, методів контролю та змісту досліджуваного матеріалу з урахуванням функцій, що здійснюються. Окремо акцентуємо увагу на організаційних принципах контролю, що спрямовані на організацію даного процесу (принципи систематичності, комплексності, гуманізації педагогічної взаємодії, відкритості, оптимізації, ергономічності) та змістовних, що пов'язані зі змістовною складовою контролю сформованості компетентностей (принципи об'єктивності, диференціації, візуалізації, індивідуалізації вимог, конгруентності) [7].

Актуальність поліфункціонального контролю надзвичайно є важливою у забезпеченні якості освіти в сучасних умовах, що визначається об'єктивними причинами, характерними для багатьох закладів освіти.

Список використаних джерел:

1. Дегтяр О., Непомнящий О. Організація поліфункціонального контролю професійної підготовки компетентного фахівця у вищій школі. Теорія і практика управління соціальними системами. №1. 2018. С. 49 – 63.
2. Дибкова Л.М.. Навчальна успішність у контексті компетентнісного підходу. Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. №1 (15). – URL: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>
3. Жигір В.І. Оцінювання професійної компетентності фахівця як фактор його формування. URL: <http://pedagogy.bdpu.org/wpcontent/uploads/2016/10/81.Pdf>
4. Колгатін О.Г. Вимоги до проектування автоматизованої системи педагогічної діагностики. Інформаційні технології і засоби навчання. 2010. №5 (19).
5. Кондур О. Кваліметричні технології в управлінні закладом вищої освіти. Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. Вип 33. 2018. С. 107–116.
6. Лук'янова Л., Товканець Г., Сотська Г., Тринус О. Соціально-педагогічні аспекти діяльності віртуальних університетів у європейському освітньому просторі. Інформаційні техно-логії і засоби навчання. 2019. Т. 74. № 4. 14-25.
7. Огнівчук Л. М. Оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти вищих навчальних закладів на основі компетентнісного підходу. Освітологічний дискурс. 2014, № 3 (7). URL: <file:///C:/Users/Admin/Downloads/128-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-352-1-10-20141016.pdf>
8. Основні педагогічного оцінювання: [навчально-методичний посібник] / Т.М.Канівець. Ніжин: Видавель ПП Лисенко М.М., 2012. 202 с.

УДК 378:331

О.В. ФЕЄР

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту,
управління економічними процесами та туризму,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ ІНТЕРАКТИВНИХ ДОШОК ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Реалії сьогодення вимагають пошуку і використання всіх можливих ресурсів, які б забезпечували надання якісних освітніх послуг в освітньому просторі. Одним з таких засобів є інтерактивні дошки, які стали популярним засобом для навчання в різних закладах освіти.

Інтерактивні дошки - це електронні пристрої, що забезпечують інтерактивну комунікацію між користувачами та візуалізацію інформації. Першу інтерактивну дошку для використання в освітніх закладах у 1991 році розробила компанія SMART Technologies. Ця дошка мала можливість взаємодії з комп'ютером за допомогою спеціального пера, що дозволяло виконувати різноманітні дії (записувати, малювати та редагувати). Протягом наступних десятиліть розробники почали працювати над поліпшеннями та розширенням функціональності інтерактивних дошок. З'явилися моделі з підтримкою додаткових відео та аудіо функцій, можливістю додавання медіа контенту та спеціальних інтерактивних програм. Сьогодні інтерактивні дошки використовуються не тільки в освіті, але і в бізнесі, медіа та інших сферах. Вони є незамінними інструментами для презентацій, демонстрацій та колективної роботи над проектами. Завдяки широкому спектру функціональності та можливості взаємодії з різними

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>